

YMCHWIL GYMDEITHASOL RHIF: 55/2019
DYDDIAD CYHOEDDI: 17/12/2019

Arolwg Cenedlaethol Cymru: profi gwybyddol o gwestiynau 2020-21

Crynodeb Gweithredol

1. Rhagymadrodd a methodoleg

- 1.1 Mae'r holiadur [Arolwg Cenedlaethol Cymru](#) yn cael ei adolygu ar gyfer dechrau pob blwyddyn gwaith maes (Ebrill-Mawrth). Fel rhan o waith datblygu'r holiadur 2020-21, cafodd nifer arwyddocaol o newidiadau eu cynnig. Anelodd y prosiect adolygu a phrofi cwestiynau hwn at archwilio'r newidiadau hyn i sicrhau bod ymatebwyr yn deall cysyniadau neu dasgau cwestiynau yn y ffordd mae ymchwilwyr yn bwriadu, eu bod yn eu deall mewn dull cyson, ac yn fodlon ac yn abl i ddarparu atebion. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod canlyniadau'r arolwg yn ddibynadwy, dilyn a diduedd.
- 1.2 Mae'r grynodeb hon yn rhoi arolwg o'r prif ganfyddiadau, gan gymryd pob adran holiadur yn ei thro.
- 1.3 Aeth yr holl gwestiynau yn gyntaf trwy adolygiad desg trwyadl, a gwblhawyd gan ddefnyddio Kantar's Fframwaith Mesur Holiadur (QAF). Arweiniodd canfyddiadau o'r adolygiad desg at addasu'r cwestiynau drafft a ffurfiodd y cam nesaf, profi gwybyddol o'r rhan fwyaf o'r cwestiynau.
- 1.4 Gwahoddwyd ymatebwyr i gymryd rhan mewn cyfweiliad gwybyddol 45 munud wyneb i wyneb a rhoddwyd tocyn anrheg £30 i ddiolch iddynt am gymryd rhan. Cafodd cyfweiliadau eu cynnal mewn lleoliadau canolog yng Nghaerdydd a Dinbych. Cafodd cyfanswm o 19 cyfweiliad eu cynnal ar draws y ddwy rownd o brofi.
- 1.5 Ni chredwyd bod rhai cwestiynau yn arbennig o broblematig yn y cam adolygiad desg ac ni chawsant eu cynnwys yn y cam profi gwybyddol. Mae cwestiynau eraill yn cael eu gofyn ar hyn o bryd ar arolygon Teyrnas Unedig ac Ewropeaidd eraill ac roedd Llywodraeth Cymru yn awyddus i gadw'r geiriad presennol i sicrhau cysondeb. Cafodd cwestiynau oedd yn flaenoriaeth i'w cynnwys eu cytuno gyda Llywodraeth Cymru. Mae'r tabl isod yn dangos adrannau'r holiadur a gafodd eu cynnwys yn yr adolygiad hwn a'r rowndiau o brofi gwybyddol roedden nhw'n rhan ohonynt.

Tabl 1: Adrannau holiadur a chamau adolygu

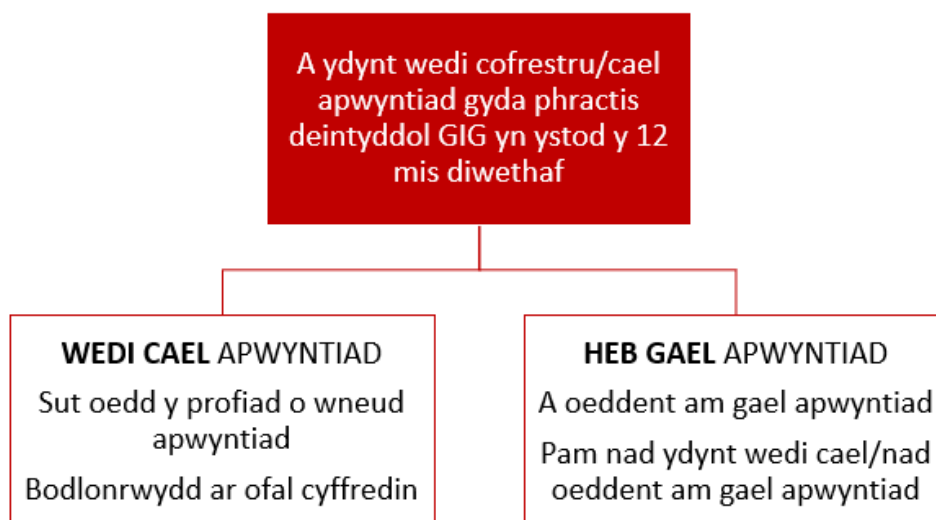
Adran holiadur	Nifer o gwestiynau	Adolygiad desg (QAF)	Rownd 1 profi gwybyddol	Rownd 2 profi gwybyddol
Apwyntiadau deintyddol	16.	✓	✓	✓
Gamblo	11.	✓	✓	✓
Argyfwng hinsawdd/Newidiadau ymddygiad	21.	✓	✓	✓
Dinasyddiaeth Fyd Eang	4.	✓	✓	✓
Diogelwch plant ar-lein	6.	✓	✓	✓
Lluoedd arfog	2.	✓	✓	✓
Tipio anghyfreithlon, sbwriel, baw cŵn, graffiti	4.	✓	✓	✗
Pam y cymerwyd rhan yn yr arolwg	2.	✓	✗	✓
Credyd Cynhwysol	2.	✓	✗	✗
Lleoliad diweddaraf ymweliad â'r awyr agored	5.	✓	✗	✗
Anabledd	1.	✓	✗	✗
Gwasanaethau gofal cymdeithasol	1.	✓	✗	✗
Bod yn agored i fwg baco	1.	✓	✗	✗

2. Prif ganfyddiadau

Cwestiynau apwyntiad deintyddol

2.1 Cafodd y cwestiynau apwyntiad deintyddol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru eu rhannu yn dri phrif faes a ddangosir yn y ffigur isod:

Ffigur 1: Cwestiynau apwyntiad deintyddol: strwythur

- 2.2 Roedd rhai prif heriau ynghlwm ag ailgynllunio'r cwestiynau hyn a chawsant ei hailgynllunio'n helaeth yn y cam adolygiad desg. Cafodd y cwestiynau diwygiedig dderbyniad da yn ystod profi gwybyddol, gan ofyn am addasu bach dilynol yn unig. Dangosir y prif heriau isod ynghyd â'n hargymhellion ar gyfer sut i'w hateb.

Tabl 2: Cwestiynau apwyntiad deintyddol: heriau a datrysiadau

Mater a nodwyd	Argymhellion
Deintyddion yn erbyn deintyddfeydd: Teimlai holi am 'ddeintyddion' yn rhy syml gan fod deintyddfeydd yn cynnig ystod o driniaethau GIG, nid pob un ohonynt yn cael eu cynnig gan ddeintydd (e.e. glanweithydd neu orthodeintydd).	Gofynnwch yn fwy cyffredinol am ddeintyddfeydd i gael gwybodaeth gywirach a lleihau dryswch ynglŷn â beth ddylai gael ei gynnwys. Gweithiodd hyn yn dda yn ystod profi gwybyddol.
Deintyddion GIG a phreifat: Nid yw'r gwahaniaeth rhwng triniaeth ddeintyddol GIG a phreifat yn eglur. Mae rhai pobl yn cael triniaeth ddeintyddol GIG am ddim ac eraill yn talu cyfraniad. Mae rhai deintyddfeydd yn cynnig y ddau fath o driniaeth.	Gan fod y gwahaniaethau hyn yn bwysig, gofynnion ni yn gyntaf am unrhyw driniaeth ddeintyddol a phenderfynu wedyn ai GIG neu breifat oedd hyn. Eto, gweithiodd hyn yn dda pan gafodd ei brofi.
'Cofrestredig': Mae'n bosibl i fod yn gofrestredig gyda mwy nac un deintydd ac mae 'cofrestrriad' yn debygol o fod yn gysyniad amwys gan nad oes gofyn i gleifion 'gael eu cofrestru' mwyach gyda deintydd.	Cafodd y pwyslais ei roi ar ddeintyddfa 'arferol' yn hytrach na bod yn 'gofrestredig' gydag un. Cafodd hyn ei ddeall yn dda yn ystod profi gwybyddol.
Triniaeth bersonol yn unig: Roedd angen i'r cwestiynau fod yn eglurach wrth gyfeirio at driniaeth bersonol yn unig.	Manylodd y cwestiynau diwygiedig yn amlwg eu bod yn holi am driniaeth ar eich rhan chi, ac nid unrhyw aelodau eraill o'r teulu. Ni chafodd problemau eu darganfod yn ystod profi gwybyddol.

Cwestiynau gamblo

- 2.3 Bydd y cwestiynau gamblo yn rhan o adran Hunangyfsweld gyda Chymorth Cyfrifiadur (CASI) yr arolwg. Argymhellir bod y dull hwn yn cael ei gadw gan fod gamblo yn bwnc sensitif ac fel y cyfryw mae perygl o duedd dymunoldeb cymdeithasol. Cafodd y cwestiynau hyn eu profi'n wybyddol gan ddefnyddio holiadur papur cwblhau eich hunan tra yn yr arolwg gwirioneddol, byddent yn cael eu gofyn trwy liniadur (CASI).
- 2.4 Mae'r adran gamblo yn cynnwys brawddeg gyflwyniadol ac un cwestiwn ar ddeg. Gofynnir i ymatebwyr yn gyntaf ddewis pa weithgareddau perthynol i gamblo maen nhw wedi gwario arian arnynt yn y 12 mis diwethaf, ac yn ail gofynnir iddynt pa mor aml maen nhw'n gwario arian ar y gweithgareddau a ddewisir. Mae'r cwestiynau sy'n weddill yn gofyn am amrywiaeth o ymddygiadau gamblo ac a yw pobl yn betio mwy o arian nac y gallant fforddio i'w golli.
- 2.5 Aeth y cwestiynau hyn trwy adolygiad desg trwyadl. Fodd bynnag, roedd llywodraeth Cymru yn awyddus i osgoi gwneud newidiadau ar gyfer 2020-21 oni bai fod problemau arwyddocaol wedi cael eu datgelu yn ystod profi er mwyn cynnal cymharedd ag arolygon eraill y DU sy'n cynnwys y set hon o gwestiynau (er enghraifft Arolwg Iechyd Lloegr). Tra bod argymhellion ar gyfer gwelliannau wedi cael eu gwneud yn y cam adolygiad desg cafodd yr adran ei phrofi'n wybyddol gan ddefnyddio'r geiriad gwreiddiol.
- 2.6 Yn gyffredinol, gweithiodd y cwestiynau'n dda yn y profi ac argymhellwyd bod y geiriad gwreiddiol yn cael ei gadw gyda dau welliant yn unig. Cafodd y cwestiwn cyntaf ei rannu'n ddau gan ei fod yn cynnwys rhestr hir o weithgareddau gamblo a allai fod yn feichus i ymatebwyr mewn un. Cafodd yr ail gwestiwn, a ofynnodd pa mor aml y gwariodd ymatebwyr arian ar y gweithgareddau hyn, ei

ddiwygio i gynnwys rhestr o ymddygiadau gamblo a ddetholwyd i atgoffa'r ymatebwr. Gweithiodd y ddau newid hyn yn dda mewn profion.

Cwestiynau argyfwng hinsawdd/newidiadau ymddygiad

- 2.7 Mae'r cwestiynau yn yr adran hon wedi eu rhannu i ddau brif faes: 1) set o chwe chwestiwn sy'n cwmpasu safbwyntiau ymatebwyr am newid hinsawdd a 2) un chwestiwn am ymddygiadau amgylcheddol penodol a chwe chwestiwn dilynol yn gofyn am y rhesymau y tu ôl i'r ymddygiadau.
- 2.8 Aeth y **cwestiynau newid hinsawdd** trwy ychydig o welliant yn y cam adolygu desg a datgelwyd ychydig o broblemau yn ystod profi gwybyddol. Mân ddiwygiadau i eiriad i wella eglurder a dileu'r potensial am duedd oedd yr unig newidiadau a argymhellwyd.
- 2.9 Cyflwynodd y **cwestiynau ymddygiad amgylcheddol** ystod o faterion, fel y dangosir yn y tabl isod:

Tabl 3: Cwestiynau ymddygiad amgylcheddol: heriau a datrysiadau

Mater a nodwyd	Argymhellion
<p>Lleoliad y cwestiynau: Gan fod cwestiynau ymddygiad amgylcheddol wedi cael eu gofyn ar ôl y modiwl argyfwng hinsawdd, gallai hyn arwain at duedd dymunoldeb cymdeithasol lle gallai ymatebwyr oradrodd ymddygiadau 'amgylcheddol gyfeillgar' a chyfyngu meddwl i newid hinsawdd.</p>	<p>Ail-leoli cwestiynau i eistedd yn gynharach yn yr holiadur. Canfuwyd bod hyn yn gweithio'n well mewn profi gwybyddol.</p>
<p>Cwestiynau cod unigol: Yn ystod prosiect profi gwybyddol blaenorol, canfuwyd mai prif yrrwr ymddygiadau fel torri i lawr ar neu osgoi teithio mewn car oedd rheswm ffordd o fyw. Fodd bynnag, pan roddwyd y cyfle i ddewis opsiynau lluosog, tueddai ymatebwyr i ddewis rhesymau amgylcheddol fel gyrrwr eilaidd oherwydd effaith dymunoldeb cymdeithasol. Wrth holi'n fanwl, yn ystod yr ymchwil blaenorol hwnnw, canfuwyd nad oedd y rhesymau amgylcheddol yn rhesymau 'gwirioneddol'.</p>	<p>Gofynnwch am un prif reswm unigol am yr ymddygiad i greu canlyniadau mwy ystyrlon.</p>
<p>Y defnydd o gardiau hysbysebu/sgriniau hysbysebu: Er mwyn lleihau tuedd dymunoldeb cymdeithasol, cafodd y cwestiynau ar ymddygiadau amgylcheddol penodol eu gofyn yn wreiddiol heb gymhelliad (hynny yw, codiodd y cyfwelydd ymatebion gair am air i restr dewisiadau wedi ei rhagbennu). Teimlwyd bod hyn yn gofyn am swm arwyddocaol o ddehongliad cyfwelydd ynghylch beth ddylai gyfrif fel 'cyfyngu effeithiau newid hinsawdd'.</p>	<p>Dangosodd profi gwybyddol bod y cwestiynau hyn yn gweithio'n well pan roddwyd rhestr o opsiynau i ymatebwyr ddewis ohonynt. Argymhellwn fod y rhain yn cael eu harddangos ar sgrîn ddangos ac yn cael eu cymysgu ar hap i osgoi effaith goruchafiaeth (lle mae ymatebwyr yn dangos tuedd at ddewis yr opsiwn cyntaf ar y rhestr).</p>

Cwestiynau dinasyddiaeth fyd eang

- 2.10 Mae'r adran hon yn cynnwys pedwar chwestiwn sy'n holi am ffyrdd mae ymatebwyr wedi cefnogi materion rhyngwladol byd eang yn y 12 mis diwethaf. Y materion hyn, wedi'u cyflwyno ar gerdyn hysbysebu yw: tlodi, hawliau dynol, rhyfel/gwrthdaro, ffoaduriaid a newid amgylchedd/hinsawdd. Y ffyrdd y gallai ymatebwyr fod wedi cefnogi'r materion hyn yw: cyfrannu neu godi arian, gwirfoddoli, ymgychu, ac osgoi neu brynu gwasanaethau neu gynhyrchion penodol.

- 2.11 Profodd y cwestiynau hyn yn heriol i'w datblygu ac aethant trwy adolygu helaeth trwy gydol yr adolygiad a phroses brofi. Y prif faterion oedd:
- Amrywiodd dehongliadau ymatebwyr o dermau allweddol yn eang; roedd 'Materion byd eang', 'hawliau dynol', rhyfel/gwrthdaro', a 'ffoaduriaid yn a'r tu allan i Gymru/DU' yn arbennig o broblematig.
  - Ymatebwyr yn anwybyddu'r cerdyn hysbysebu neu ddim yn cofio'r holl eitemau mewn cwestiynau dilynol o angenrheidrwydd.
  - Yn ystod profi, cynhwysodd ymatebwyr faterion heb fod yn rhyngwladol (e.e. meddwl am roi arian i berson digartref) neu roeddent yn ansicr a oedd rhywbeth yn rhyngwladol (e.e cyfrannu at Cancer Research UK). Roedd y broblem i'r gwrthwyneb hefyd yn bresennol yn yr ystyr yn ystod holi'n fanwl yr ymddangosai fod gweithgareddau perthnasol wedi digwydd ond heb gael eu cynnwys (e.e. cyfrannu at siopau elusennau).
  - Mae cefnogi'r mathau hyn o achosion yn ymddygiad cymdeithasol dymunol ac felly gallai ymatebwyr fod yn awyddus i gynnwys ymddygiadau sydd ddim yn ffitio'n hollol yma neu'n syrthio y tu allan i'r cyfnod cyfeirio.
- 2.12 Cafodd dau brif argymhelliad eu gwneud wrth ateb y materion hyn:
- Cynnwys **rhestr lawnach o enghreifftiau** ym mhob cwestiwn i helpu dealltwriaeth ymatebwyr o'r mathau o bethau a ddylai gael eu cynnwys ym mhob cwestiwn.
  - Ychwanegu **rhagymadrodd ar wahân** i annog ymatebwyr i ddarllen trwy'r materion yn gyntaf ar y cerdyn hysbysebu cyn mynd i'r afael â'r pedwar cwestiwn unigol. Dylai cyflwyno'r materion mewn rhagymadrodd dechreuol helpu ymatebwyr i ganolbwyntio mwy ar gwmpas y cwestiynau a helpu i leihau gorrwytho gwybyddol.

Cwestiynau diogelwch plant ar-lein

- 2.13 Cafodd set o gwestiynau i ymatebwyr ynglŷn â diogelwch eu plentyn ar-lein ei gynnwys yn yr adolygiad desg a phrofi gwybyddol. Mae un plentyn 5-15 oed yn cael ei ddewis ar hap o fewn y cartref ac wedyn mae cwestiynau yn cael eu gofyn am ddefnydd rhynggrwyd yn y cartref ac yn yr ysgol, gweithgareddau yr ymgymherir â hwy ar-lein a diogelwch rhynggrwyd.
- 2.14 Roedd y rhan fwyaf o'r gwelliannau a awgrymwyd yn newidiadau cymharol fach i eiriad cwestiwn. Mae'r tabl isod yn dangos y tri phrif fater a gododd a sut yr aethpwyd i'r afael â hwy.

Tabl 4: Cwestiynau diogelwch plant ar-lein: heriau a datrysiadau

Mater a nodwyd	Argymhellion
Lle mae'r rhynggrwyd yn cael ei defnyddio: nid oedd y cwmpas ble roedd y plentyn wedi defnyddio'r rhynggrwyd yn glir (e.e. a ddylid cynnwys defnydd rhynggrwyd gartref, yn yr ysgol ac yn y blaen).	Cafodd brawddeg ei hychwanegu i egluro y dylai rhieni feddwl am unrhyw le mae eu plentyn wedi defnyddio'r rhynggrwyd ('gartref, yn yr ysgol neu unrhyw le arall').
Gall rhieni fod yn anymwybodol o weithgareddau eu plant yn yr ysgol: amlygodd yr adolygiad desg a phrofi gwybyddol nad yw rhieni o bosibl yn gwybod pa weithgareddau mae eu plant yn eu gwneud ar-lein yn yr ysgol neu a yw eu hatharawon yn siarad gyda hwy am ddiogelwch rhynggrwyd.	Cafodd y geiriad 'mor bell ag yr ydych yn ymwybodol' ei ychwanegu at eiriad y cwestiwn.
Diffyg ymwybyddiaeth o 'Hwb': Nid oedd mwyafrif yr ymatebwyr wedi clywed am 'Hwb'	Cafodd y cwestiwn ei rannu'n ddwy ran, yr ail yn holi am 'Hwb' yn fwy penodol.

Cwestiynau lluoedd arfog

- 2.15 Cafodd dau gwestiwn ar luoedd arfog eu cynnwys yn yr adolygiad desg a phrofi gwybyddol. Mae'r cwestiynau yn gofyn a yw unrhyw aelodau o'r teulu agos yn neu wedi bod yn y lluoedd arfog; ac a yw'r ymatebwr ei hun wedi gwasanaethu **o'r blaen**. Cafodd argymhellion eu gwneud i egluro'r canlynol:
- **Lluoedd arfog y DU:** cyfeiriwch at luoedd arfog y **DU** a manylwch ar yr union gyrff a ddylai gael eu cynnwys/heithrio o dan y disgrifiad hwn.
  - **Teulu agos:** cyfeiriwch yn benodol at 'eich teulu agos' i ddarparu cyd-destun ar unwaith. Cafodd ei argymhell hefyd bod y categori 'mab neu ferch' yn cyfeirio at 'blentyn' fel dewis rhyw niwtral. Cafodd y cwestiwn hefyd ei ddiwygio i egluro y dylai sibliogiaid, cyn-bartneriaid, llys-blant 18 oed neu iau, ac aelodau teulu a fu farw gael eu cynnwys.
  - **Y rheiny sy'n gwasanaethu ar hyn o bryd:** roedd y cwestiwn gwreiddiol yn cynnwys cyfarwyddyd cyfwelydd manwl ynglŷn â pham roedd y cwestiwn yn gofyn am wasanaethu'n flaenorol yn unig (nid ar hyn o bryd). Argymhellwyd y dylid torri'r manylyn allan ac ychwanegu yn hytrach 'Nid oes angen i ni wybod os ydych chi'n gwasanaethu ar hyn o bryd'.

Cwestiynau tipio anghyfreithlon, sbwriel, baw cŵn, graffiti

- 2.16 Mae'r adran hon yn cynnwys pedwar cwestiwn, un i bob un o'r materion sy'n cael eu rhestru uchod, sy'n anelu at fesur safbwyntiau ymatebwyr ar y graddau mae pob un yn broblem yn eu hardal leol. Mae'r cwestiynau yn defnyddio graddfa gytuno/anghytuno pum pwynt gyda phwynt canol. Cafodd yr argymhellion canlynol eu gwneud:
- **Canolbwyntiwrch ar 'broblemau' yn hytrach na chytuno/anghytuno:** adeiladwch y cwestiynau o gwmpas 'broblemau' gan mai hyn yw'r geiriad penodol sy'n cael ei ddefnyddio o fewn yr adran hon o gwestiynau yn hytrach na defnyddio graddfa cytuno/anghytuno (hynny yw, 'faint o broblem yw pob un o'r rhain yn eich ardal leol?'). Cafodd y raddfa ateb hefyd ei diwygio i gyfeirio at 'broblemau' (problem fawr, problem ganolig, dim yn broblem o gwbl).
  - **Ardal leol:** ychwanegwch y diffiniad o 'ardal leol' sy'n cael ei ddefnyddio eisoes mewn manau eraill yn yr holiadur ('Wrth ateb, ystyriwch eich ardal leol i fod yr ardal o fewn 15-20 munud o bellter cerdded o'ch cartref').

Pam y cymerwyd rhan yng nghwestiwn yr holiadur

- 2.17 Roedd y gwaith adolygu a phrofi yn cynnwys un cwestiwn hunangwblhau sy'n anelu at gael y rhesymau pam y cymerodd yr ymatebwr ran yn yr arolwg o restr o 15 rheswm. Roedd yr argymhellion yn cynnwys: gwneud yr isafswm o welliannau i eiriad y cwestiwn a dewisiadau ymateb, gan egluro bod hwn yn gwestiwn amlgod a dileu'r is-benawdau gan y credai rhai ymatebwyr fod angen iddynt ddewis un rheswm o bob adran.

Cwestiynau Credyd Cynhwysol

- 2.18 Cafodd dau gwestiwn am Gredyd Cynhwysol eu cynnwys yn yr adolygiad a phrofi. Mae'r ddau yn gwestiynau dilynol, yn cael eu gofyn os yw ymatebwyr yn adrodd am dderbyn unrhyw Gredyd Cynhwysol yn y 3 mis diwethaf. Mae'r ddau gwestiwn yn ceisio darganfod pa mor aml mae ymatebwyr yn derbyn eu taliadau Credyd Cynhwysol; ac os ydynt yn eu derbyn unwaith y mis neu'n llai aml, a ydynt yn ymwybodol o'r dewis i'w derbyn yn amlach, naill ai'n wythnosol neu bob pythefnos. Yr unig argymhelliad a gafodd ei wneud oedd byrhau'r ail gwestiwn i'w wneud yn llai geiriol.

Cwestiynau am leoliad yr ymweliad diweddaraf â'r awyr agored

- 2.19 Cafodd pedwar cwestiwn eu cynnwys yn yr adolygiad sy'n rhan o floc o gwestiynau ynglŷn â gweithgareddau hamdden awyr agored. Mae'r cwestiynau yn cael eu gofyn i bobl sydd wedi ymgymryd â'r mathau hyn o weithgareddau (e.e. cerdded, seiclo, marchogaeth, pysgota, ymweld ag ardaloedd chwarae plant ac yn y blaen) o leiaf unwaith yn y pedair wythnos diwethaf. Mae'r pedwar cwestiwn sydd wedi'u cynnwys yn yr adolygiad yn eithaf heriol gan eu bod yn anelu at nodi'r union leoliadau lle digwyddodd y rhain. Mae'r meddalwedd sgriptio a ddefnyddir i weinyddu'r arolwg yn cynnwys nodiadau atgoffa i adnabod yr union enwau lleoedd ac yn ddelfrydol byddai'r wybodaeth sy'n cael ei darparu yn godau post neu godau OS penodol.
- 2.20 Aeth y cwestiynau hyn trwy adolygiad desg ond ni chawsant eu cynnwys yn y profi gwybyddol am ddau brif reswm. Yn gyntaf, mae **cwestiynau cyd-destunol eithaf hir** mae'r rhain yn deillio ohonynt a byddai'n ychwanegu amser arwyddocaol at y cyfweiliadau gwybyddol. Yn ail, mae'r cwestiynau yn defnyddio **swyddogaeth wirio gyda'r meddalwedd sgriptio**. Gan ein bod yn cynnal ein profi ar bapur, teimlwyd nad hyn oedd y dull gorau i brofi'r cwestiynau hyn arno.
- 2.21 Y prif argymhellion oedd: i **ganolbwyntio neu egluro** beth mae'r cwestiynau yn gofyn trwy gyfarwyddiadau cyfwelydd a geiriad cwestiynau gwell; **byrhau/torri testun i lawr** lle'n bosibl; sicrhau **cysondeb** ar draws y cwestiynau; ac i ychwanegu **deunyddiau testun** sy'n bwydo'r math o le yr ymwelodd yr ymatebwr ag ef ymlaen fel y manylwyd yn y cwestiwn blaenorol.

Cwestiwn anabledd

- 2.22 Roedd yr adolygiad yn cynnwys cwestiwn yn gofyn a yw'r ymatebwr yn ystyried bod ganddo anabledd. Ni chafodd y cwestiwn hwn ei gynnwys yn y cam profi gwybyddol oherwydd diffyg amser/gofod ond cafodd ei fesur yng nghanam yr adolygiad desg. Cafodd y geiriad gwreiddiol ei gadw.

Cwestiwn gwasanaethau gofal cymdeithasol

- 2.23 Cafodd un cwestiwn ar wasanaethau gofal cymdeithasol ei gynnwys yn yr adolygiad desg a phrofi gwybyddol. Mae'n rhan o set o gwestiynau cytuno/anghytuno sy'n cael eu gofyn i ymatebwyr sydd wedi derbyn help gan wasanaethau gofal a chymorth. Mae'r cwestiwn yn mesur y graddau mae'r ymatebwr yn teimlo ei fod wedi cael ei drin gydag urddas a pharch gan y gwasanaethau gofal a chymorth mae ef/hi (neu'r sawl mae'n gofalu amdano) wedi derbyn dros y 12 mis diwethaf. Tra na chafodd unrhyw newidiadau eu hargymell, cafodd dau fater eu codi ynglŷn â dealltwriaeth a sefyllfa ymatebwyr:
- Mae'r cwestiwn yn cyfuno'r cysyniadau o urddas a pharch a gallai fod yn wir fod pobl yn meddwl am y rhain yn wahanol a byddent yn rhoi atebion gwahanol i'r ddau.
  - Gallai fod enghreifftiau lle mae'r ymatebwr wedi defnyddio gwasanaethau cymorth gwahanol neu wedi cael cysylltiad gydag unigolion gwahanol a gallai fod wedi cael ystod o brofiadau gwahanol. Yn yr achosion hynny, gallai fod yn anodd iddynt wybod beth i seilio'r ateb arno.

Cwestiwn bod yn agored i fwg baco

- 2.24 Cafodd un cwestiwn ar fod yn agored i fwg baco ei gynnwys yn yr adolygiad hwn. Mae wedi'i gynllunio i ddarganfod y **lleoliadau** mae ymatebwyr yn agored ynddynt yn **rheolaidd** i fwg baco pobl eraill. Cododd yr adolygiad nifer o faterion ynglŷn â sut y gallai cysyniadau o fewn y cwestiwn gael eu dehongli, ffyrdd y gallai gael ei egluro ac awgrymodd ychwanegu cwestiwn dilynol i fesur pa mor **rheolaidd** mae ymatebwyr yn agored i fwg baco.

Mae'r adroddiad llawn ar gael yn awr – anfonwch gais at arolygon@llyw.cymru

Alice McGee, Katie Smith and Tim Hanson
Kantar Public

Mae'r safbwyntiau a fynegwyd yn yr adroddiad hwn yn perthyn i'r ymchwilyr ac nid o reidwydd Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Chris McGowan
Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: chris.mcgowan@llyw.cymru

Mae'r adroddiad profi gwybyddol llawn ar gael ar unwaith wrth e-bostio arolygon@llyw.cymru

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN digidol 978-1-83933-621-8